

LÄÄS NOPPIS LÕUNA-KAUKAASIAS PUNKTIVÕIDU

USA vahendatud läbimurre Armeenia-Aserbaidžaaani suhetes edendab Lääne huve.

Venemaa näeb seda ohuna oma geopoliitilistele huvidele.

Tõenäoliselt käivitab Venemaa 2026. aastal ulatusliku Armeenia-vastase mõjutuskampaania.

2025. aasta augustis toimus Washingtonis potentsiaalselt ajaloolise kaaluga sündmus: USA presidendi Donald Trumpi vahendusel kohtusid Valges Majas Armeenia peaminister Nikol Pašinjan ning Aserbaidžaaani president Ilham Alijev, kes parafeerisid kahe riigi vahelise rahulepingu.

Erinevalt aeg-ajalt avalikkuses esinevatest tõlgendustest ei ole Armeenia ja Aserbaidžaan siiski rahulepingut sõlminud ja allkirjastanud. Parafeerimine on sellele eelnev samm, mille käigus osapooled kinnitavad oma allkirjadega, et on – veel sõlmimata ja jõustumata – välislepingu teksti ja sõnastuse suhtes lõplikult kokkuleppele jõudnud. Tegemist oli seega rahulepingu teksti sõnastuse üle peetud läbirääkimiste ametliku finišiga.

Kuid Ameerika Ühendriikide pingutuste tulemusena sündinud kohtumine oli siiski väga oluline läbimurre kogu Lõuna-Kaukaasia jaoks.

NELI PUNKTI

Esiteks on Armeenia ja Aserbaidžaaani juhtide kokkulepe rahulepingu tekstis ning lubadus lahendada kahe riigi vaheline konflikt diplomaatilisel teel juba läbimurre iseeneses.

Teiseks on vähemalt sama läbimurdeline asjaolu, et see kokkulepe saavutati ilma Venemaa osaluseta ning veelgi enam – Lääne rahuvahenduse tulemusena.

Kolmandaks sõlmiti Washingtonis ka raamkokkulepped, mis peaksid tulevikus avama läbi Lõuna-Kaukaasia ja üle Kaspia mere kulgeva lääne-idasuunalise strateegilise transiidikoridori. Lisaks Lõuna-Kaukaasia riikidele annaks selline koridor Läänele ligipääsu Kesk-Aasiale, jättes kõrvale nii Venemaa kui Iraani.

Neljandaks sõlmiti Ameerika Ühendriikide ja Armeenia ning Aserbaidžaaani vahel kahepoolsed kokkulepped, mis peaksid looma eeldused Lääne püsivaks strateegiliseks kohaloluks mõlemas riigis.

OHT VENEMAA GEOPOLIITILISTELE HUVIDELE

Moskva vaatepunktist on tegemist sündmusega, millest võib saada alguse Venemaa väljatõrjumine kogu Lõuna-Kaukaasia piirkonnast. See oleks Venemaale valus

8. august 2025: Aserbaidžaaani president Ilham Alijev (vasakul), USA president Donald Trump ja Armeenia peaminister Nikol Pašinjan lõövad Valges Majas rahu nimel käed.

Allikas: Kevin Lamarque (Reuters)

psühholoogiline ja geopoliitiline löök: Venemaa on pidanud seda piirkonda vääramatult enesele kuuluvaks juba alates 19. sajandi algusest, pärast Osmani ja Pärsia impeeriumitega peetud võidukaid sõdu. Lõuna-Kaukaasia „kaotamine“ oleks Kremli jaoks seega ajalooliste mõõtmetega, traumaatiline sündmus.

Lisaks käsitleb Venemaa Lääne nn kontrolli all oleva vööndi tekkimist Lõuna-Kaukaasiasse riskina oma strateegilistele majandushuvidele. Selline „vöönd“ isoleeriks Venemaa geograafiliselt Iraanist ning seega ka ligipääsust laiema Lähis-Ida turgudele ja transporditaristule.

Väljatõrjumine Lõuna-Kaukaasia piirkonnast oleks Venemaale valus psühholoogiline ja geopoliitiline löök.

Ja lõpuks näeb Venemaa selle projekti edus ohtu oma mõjujõule ja positsioonidele ka Kesk-Aasias. Praegu on keset Euraasia maismaad asuvatel Kesk-Aasia riikidel välismaailma ja turgudeni jõudmiseks põhimõtteliselt kaks võimalust: esimene trass kulgeb läbi Venemaa ning teine trass on suuremal või vähemal määral Hiina kontrolli all. Lääne kontrollitav, üle Kaspia mere ja läbi Lõuna-Kaukaasia kulgev alternatiivne transpordikoridor aga lõhuks senise valemi loogika. Venemaa kaotaks oma senise rolli nn geograafilise vahemehena. See omakorda vähendaks tema väärtust, kaalu ja mõjujõudu Kesk-Aasia riikide silmis.

VENEMAA VASTUKÄIK: ARMEENIA-VASTANE MÕJUTUSKAMPAANIA

Kõige eeltoodu tõttu on väga tõenäoline, et Venemaa teeb kõik endast oleneva, nurjamaks Armeenia-Aserbaidžaaani rahulepingu sõlmimist ning USA presidendi Donald Trumpi järgi nime saanud transiidikoridori loomist.

Kuna Venemaa-Aserbaidžaaani suhete iseloom muutus 2025. aasta jooksul märkimisväärselt, on Moskva parim võimalus president Trumpi algatuse nurjamiseks sekkuda Armeenia sisepoliitikasse.

Seetõttu käivitab Venemaa peaaegu kindlasti 2026. aastal ulatusliku Armeenia-vastase mõjutuskampaania. Eesmärk on sekkuda Armeenia parlamendivalimistesse, eemaldada võimult peaminister Pašinjan ning aidata võimule vormilt rahvuslik, kuid sisult Venemaa kontrolli all olev Armeenia valitsus.